

MARJETA
KERŠIČ
SVETEL

Od divjine se da žveti

Verjame, da bi lahko v Sloveniji ob pravilni politiki do ohranitve naravnega okolja veliko ljudi preživelole z organiziranimi ogledi neokrnjenih kotičkov narave, saj ti privlačijo vse več tujcev – TNP žrtev hudih napak države

Marjeta Keršič Svetel, diplomirana etnologinja in zgodovinarica ter novinarka, ki se je spominjamo zlasti po gledanih televizijskih oddajah Gore in ljudje, je ena tistih svetovljank, ki verjame, da bi lahko v Sloveniji ob pravilni politiki do ohranitve naravnega okolja veliko ljudi preživelole z organiziranimi ogledi neokrnjenih kotičkov narave. Ti namreč privlačijo vse več tujcev in v svetu je doživljanje pristne narave najhitreje rastoča gospodarska panoga, samo v Veliki Britaniji pa ima več milijonov ljudi za svoj glavni konjiček opazovanje ptic v naravi. Na Škotskem naj bi od vodenih ogledov v ohranjene bisere škotske krajine živelole 4 odstotke vseh zaposlenih. Žal je Keršičeva s temi pogledi za slovenske razmere preprosto prec časom, ko pa jo bodo končno razumeli, bo morda naša narava že uničena. V to smer gre namreč večina političnih in gospodarskih odločitev. Posebej glasno opozarja na nevarne spremembe v zakonu o TNP, na neustreznost gradnje vetrne elektrarne na Volovji rebri in na druge posege v naravo, ki jih preko politikov diktira kapital. Ali je še mogoče usta-

viti njegov brezobziren pohod, preden bo uničil dragocene kotičke redkih rastlinskih in živalskih vrst, cvetoče travnike, ptičje petje?

Smo ena redkih držav, ki ima 85 odstotkov (Triglavskega) narodnega parka v zasebni lasti.

»Surova resnica je, da Slovenci po mednarodnih merilih nimamo več narodnega parka, ker ni 75 odstotkov območja TNP namenjenih ohranjanju naravnih procesov in doživljanju narave – brez kmetijstva, gozdarstva, komercialnega lova, novogradenj in urbanizacije. Vse to se v TNP dogaja celo v osrednjem območju. Z vrnitvijo zemljišč denacionalizacijskim upravičencem v naravi je le vprašanje časa, kdaj bodo izgini zadnji koščki neokrnjenega gorskega sveta. Zasebno lastnino bo težko zavarovati, ne da bi lastniki nepremičnin rekli: »Moja stvar je, kaj počnem na

svojem!« TNP je žrtev hudih napak države do naravne in kulturne dediščine ter slovenske identitete. Ob poskusu poslanca Dušana Vučka, da bi parlament sprejel za TNP škodljive zakonske spremembe, je na srečo 28 nevladnih organizacij in SAZU zadevo ustavilo.«

narodnega parka?

Kaj se zdaj dogaja z zakonom o TNP?

»V nevladni koaliciji smo s pomočjo Raziskovalnega centra SAZU, Biotech-

niške fakultete ter strokovnjakov za kulturno dediščino pripravili svoja izhodišča za zakon o TNP in besedilo osnutka zakona, ker nam je gospod Vučko očital, da kar na pamet zavračamo njegov predlog. Minister za okolje in prostor je lani sestavil strokovno ekipo za novo besedilo zakona o TNP. V njej sva dva predstavnika nevladnih organizacij – Jernej Stritih za CIPRA in jaz za koalicijo nevladnih organizacij. Oktobra naj bi nov predlog predstavili vladi. Za zdaj smo še neenotni glede tega, ali lahko z dobrim zakonom sploh še ohranimo pravi narodni park. Občine v TNP so namreč skupaj z lastniki zemljišč, z razvojnimi načrti in investitorji ter s finančnimi pritiski premočne.«

Po kom bi se kazalo pri oblikovanju narodnega parka zgledevat?

»Po narodnih parkih, ki jim IUCN priznava ta status. Avstrijski narodni park Visoke Ture je po naravni in kulturni dediščini

Konec

podoben TNP, le da je tam skupni interes države in pokrajini ohraniti naravno in kulturno dediščino ter jo predstavljati svetu. Ta park je za lokalne prebivalce pomemben vir razvoja, ne pa ovira. Italijani imajo naravni rezervat Delta Soče, kjer so živali svobodne, obiskovalci pa 'v kletkah' (gibajo se lahko le po določenih poteh). Ta rezervat je bolj donosen kot nji ve.«

Domačinov ne zanima

Ali koga pri nas nacionalni park sploh zanima?

»Žal malokoga od ključnih ljudi. Dokaz: nedavno smo v Bohinju organizirali posvet, na katerega so prišli vrhunski evropski in naši strokovnjaki za trženje naravne in kulturne dediščine. A ni bilo ne domačinov ne župana Bohinja ne občinskih svetnikov ne razvojne agencije Gorenjske ...«

Nevladne organizacije so se oglasile tudi ob vetrni elektrarni Volovja reber.

»Ja, na srečo se društva in druge organizacije ob neprimernih posegih v prostor vse bolj povezujejo: Vremščica, Brje pod Bledom (ob načrtih akumulacije HE Moste), Lipica, Mura ... Nismo proti vetrnim elektrarnam, a je pomembno, da ne postaviš 50 turbin v dragocen naravni habitat, čeprav je to za investitorja dobičkonosno. Avstrijci imajo vetrno elektrarno v industrijski coni pred Dunajem! Naši poslovni objekti bi lahko imeli na prepihu vetrne turbine za svoje potrebe, na strehi pa fotovoltazo. Žal je Agenciji za okolje RS važna le prevetrenost lokacije, nič pa naravne vrednote prostora, in s tem zelo slabšajo razvojne možnosti podeželja.«

Res pa Slovenija elektriko potrebuje.

»A hkrati jo tudi neskončno razmetava! Po izračunu Društva za temno nebo Slovenije s pretiranim osvetljevanjem neba nad Ljubljano pokurimo toliko elektrike, kolikor bi je proizvedla elektrarna na Volovji rebri. A nova uredba o svetlobnem onesnaženju dopušča še več svetlobnega onesnaženja, čeprav smo, kot nas opozarja EU, že sedaj prvaki v osvetljevanju neba, da o hrupu ne govorim!«

Pa saj imamo kopico predpisov, ki ščitijo krajino.

»V glavnem gre za 'Potemkinove vasi', torej za predpise, ki v praksi nič ne ščitijo. V primeru

Volovje rebri ni predpisa, ki bi prepovedal uničenje krajinske kvalitete.«

Dragoceni koščki divjine

Imamo v Sloveniji sploh še divjino?

»V TNP so še območja z značilnostmi divjine – denimo v Martuljkovi skupini, kjer so planinci sklenili, da ne bodo gradili markiranih poti in koč. Dragocene koščke divjine bi morali bolje zaščititi. Kočevski gozdovi dajejo občutek prave divjine. Tam drevesa živijo in umirajo po naravnih zakonih, kar ustreza tudi živalim ... V Sloveniji ni kvadratnega kilometra, ki se ga ne bi dalo unovčiti. Tudi obala ima nekaj naravnih dragocenosti, ki jih ogrožajo načrtovane gradnje, kot na primer Sečovlje. Imamo 8 tisoč raznolikih podzemskih jam, a kažemo samo Postojnsko. Ljubljana bi lahko kandidirala v Unescovem programu Biosferna območja v mestih, saj je malo mest, kjer stope iz mestnega prometa naravnost v gozd, v katerem živi praktično vse. Šmarna gora je v Naturi 2000, čeprav je sredi mesta, na Ljubljanskem barju lahko ponoči poslušate kosca. Tujci gredo na Goričko zato, da poslušajo jutranje petje ptic, na mrtvice Mure zaradi regljanja žab ... To so pripravljene plačati, niso pa pripravljene plačati reklamirane oaze miru v TNP, kjer vso noč poslušajo rjovenje z veselice.«

Nekoč mi je angleški par v Bohinju povedal, da prihaja k nam zaradi cvetočih travnikov, kakršnih se spominjata iz otroštva, a jih danes v Angliji ni več.

»Turizem bi lahko s strokovnim vodenjem ponujal tudi to in ne hotele ter velnes. Škodom organizirani ogledi ohranjenih kotičkov narave prinašajo 4 odstotke delovnih mest, saj vse več ljudi hrepeni po doživljanju neokrnjene narave, ki je zmanjkuje. Samo v Veliki Britaniji je nekaj milijonov ljudi, ki imajo opazovanje ptic za svoj konjiček. V Sloveniji je ptičji svet še bohoten, imamo področja, kjer se zbirajo ptiči – tudi redke vrste, ki jih drugje ni več. Imamo visokostrokovno Društvo za opazovanje ptic, a opazovanje in doživljanje lepote narave ni vključeno v razvojno strategijo slovenskega turizma. V njej sicer piše, da mo-

ramo naravno in kulturno dediščino prodajati – ne piše pa, kako naj bi to storili na kvaliteten način. Prioriteto imajo igralništvo, velnes, toplice, golf, hoteli, tematski parki ... Gardaland lahko na primer zgradite kar v industrijski coni in nima nobene zveze z naravo.«

Slovenska strategija

Zakaj ste nehali smetati odlično TV-oddajo Gore in ljudje?

»Nimam pojma, a se tudi ne obremenjujem več. Dve desetletji svojega življenja sem posvetila TV in sožitju človeka z naravo – nazadnje pa sem le doumela, da nočejo mojih oddaj. Narava in vse, kar nas povezuje z njo, nas premalo zanima. Moj profesor je nekoč rekel, da vsak narod razvije lastno strategijo preživetja. Slovenci smo razvili strategijo, po kateri smo za preživetje prodali soseda za skledo leče. Tudi kot samostojna država še nismo dojeli, da ni več pandurjev, ki bi nas topli, pa se zato tepemo kar sami. V konfliktni situaciji smo pripravljene investirati neverjetno veliko energije – tako nam pač ostane premalo časa za realnost.«

S svojo državo torej ne delamo lepo?

»Če se kot zgodovinarica spomnim osamosvojitve, ko se je energija večine Slovencev zlila v skupno navdušenje nad samostojnostjo, je današnje politično razpihovanje najnižjih strasti skrb vzbujajoče. Očitno sem živel v zmoti, da je človek razumno bitje, politiki pa odgovorni do svojega naroda.«

Podoben odnos imamo tudi do narave?

»Res se ne zavedamo, da smo podedovano naravo dolžni ohraniti potomcem, enako tudi kulturno dediščino, na kateri temelji naša identiteta. Za denar smo pripravljene iz dragocenosti 'sfrčkat'. To bi moralo najbolj skrbeti slovenske starše. Še despoti so bili odgovornejši do ljudstva kot naši politiki. Karel Veliki, absolutni fevdalni vladar, je pod težo take odgovornosti priznal: 'Jaz sem suženj svojega ljudstva ...' Naša politika pa se ne ukvarja z vprašanji, kaj je dolgoročno dobro za ljudi.«

Ohranjanju narave posvečate glavno svoje energije.

Stran / Page: 5

Doseg / Reach: 430.200

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 706 cm²

3 / 3

Kaj je najtežje?

»Prepričati, da vsi na planetu Zemlja živimo od narave in za preživetje potrebujemo vsa živa bitja – od komarjev do levov. Moje delo je zблиževanje ljudi z dediščino posameznih okolij in razkrivanje pomenov naravnega

in kulturnega okolja, ki jih ljudje na prvi pogled ne opazijo. Čeprav opravljam donkihotsko delo, sem srečen človek. To namreč počnem s srcem, pa čeprav za skromno plačilo.«

Dragica Manfreda ■